

Angelika Kurzawa

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

angelikakurzawa@yahoo.com

Publicznoprawny obowiązek zawierania umów cywilnoprawnych przez przedsiębiorstwa energetyczne

*Public Law Obligation to Conclude Civil Law Contracts
by Energy Companies*

STRESZCZENIE

Przedsiębiorstwa energetyczne świadczą usługi z zakresu użyteczności publicznej, jak np. sprzedaż czy świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw i energii. W związku z tym ustawa – Prawo energetyczne nakłada na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązek zawierania umów cywilnoprawnych związanych ze świadczeniem tych usług. W przypadku odmowy zawarcia takiej umowy powstały na tym tle spór rozstrzyga Prezes Urzędu Regulacji Energetyki w drodze decyzji administracyjnej.

Słowa kluczowe: umowy cywilnoprawne; publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych; przedsiębiorstwa energetyczne; swoboda zawierania umów; spór cywilnoprawny; Prezes Urzędu Regulacji Energetyki; decyzja administracyjna

WSTĘP

Przedmiotem niniejszej pracy jest problematyka nałożenia na przedsiębiorstwa energetyczne publicznoprawnych obowiązków związanych ze świadczeniem usług z zakresu energetyki, które przedsiębiorstwa energetyczne realizują przez umowy cywilnoprawne. Przedsiębiorstwa energetyczne to podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania i dystrybucji paliw i energii lub obrotu nimi, a także przesyłania dwutlenku węgla¹.

¹ Zob. art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 220 ze zm.), dalej jako: u.P.e.

Prowadzona przez nie działalność jest zaliczana do usług z zakresu użyteczności publicznej i jej wykonywanie leży w interesie publicznym².

Obowiązkiem państwa jest zapewnienie odbiorcom paliw i energii dostępu do paliw i energii na jednakowych zasadach. W związku z przekazaniem realizacji usług z zakresu energetyki podmiotom prywatnym i rezygnacją z monopolu w tym zakresie, państwo nałożyło na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązek świadczenia usług z zakresu energetyki. Co więcej, z uwagi na prywatyzację rynku energetycznego i tworzenie się naturalnych monopolu, jest ono zobowiązane również zagwarantować równoprawne traktowanie przedsiębiorstw energetycznych.

OBOWIĄZKI PRZEDSIĘBIORSTW ENERGETYCZNYCH

Do obowiązków nałożonych na przedsiębiorstwa energetyczne zalicza się: świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji oraz sprzedaż paliw i energii; przyłączenie do sieci oraz przyłączenie mikroinstalacji do sieci; świadczenie usług transportu gazu ziemnego, magazynowania paliw gazowych, skraplania gazu ziemnego, regazyfikacji gazu ziemnego oraz przesyłanie dwutlenku węgla; udostępnienie części instalacji magazynowych, która jest niezbędna do realizacji zadań przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem paliw gazowych (operatora systemu przesyłowego gazowego)³.

Obowiązki te są realizowane w drodze umów cywilnoprawnych zawieranych przez przedsiębiorstwa energetyczne z odbiorcami paliw i energii, z innymi przedsiębiorstwami energetycznymi oraz prosumentami⁴. Przykładowo przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się magazynowaniem paliw gazowych jest obowiązane do udostępnienia operatorowi systemu przesyłowego gazowego części instalacji, która używana jest do magazynowania paliw gazowych i jest niezbędna do realizacji zadań przez operatora systemu przesyłowego gazowego, na podstawie zawartej z nim umowy (art. 4c ust. 2 i 3 u.P.e.). Natomiast przedsiębiorstwo energetyczne prowadzące działalność w zakresie przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii jest obowiązane zapewnić odbiorcom oraz przedsiębiorstwom energetycznym, zajmującym się sprzedażą tych paliw lub energii, na zasadzie równoprawnego

² K. Jaroszyński, *Funkcje administracji gospodarczej*, [w:] *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski, Warszawa 2015, s. 196.

³ Obowiązki te są nałożone na przedsiębiorstwa energetyczne na podstawie następujących przepisów: art. 4 ust. 2, art. 4c, art. 4d, art. 4e, art. 5a, art. 7 oraz art. 11m u.P.e.

⁴ Prosumentem jest odbiorca końcowy dokonujący zakupu energii elektrycznej na podstawie umowy kompleksowej, wytwarzający energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji w celu jej zużycia na potrzeby własne, niezwiązane z wykonywaną działalnością gospodarczą regulowaną ustawą o swobodzie działalności gospodarczej (art. 2 pkt 27a ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1148 ze zm.).

traktowania, świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii, na podstawie umowy o świadczenie tych usług, o czym stanowi art. 4 ust. 2 u.P.e.

Obowiązek zawierania umów przez przedsiębiorstwa energetyczne z innymi przedsiębiorstwami energetycznymi służy realizacji zasady dostępu osób trzecich do sieci (*Third Party Access* – TPA)⁵. Zasada dostępu osób trzecich do sieci nakłada powinność na przedsiębiorstwa energetyczne zapewnienia dostępu do posiadanej infrastruktury za odpowiednią opłatą innym przedsiębiorstwom energetycznym, gdy infrastruktura ta jest niezbędna tym przedsiębiorstwom do prowadzenia działalności gospodarczej⁶. Przelamuje ona tym samym bariery wejścia na rynek nowych podmiotów z uwagi na problem w dostępie do niezbędnej infrastruktury oraz zbyt wysokie koszty budowy nowej infrastruktury analogicznej do tej istniejącej, jak również niweluje konieczność inwestowania w nowe sieci, które dublują te występujące⁷. Między innymi obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie do sieci jest istotny z punktu widzenia zasady TPA, bowiem wyklucza on możliwość zablokowania przez przedsiębiorstwo energetyczne, zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją energii, przyłączenia do sieci, mimo istnienia takich możliwości⁸, np. podmiotów zamierzających prowadzić działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i wprowadzania jej do obrotu.

Nałożone na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązki odnoszą się do sfery prywatnoprawnej, a dokładniej do swobody kontraktowania rozumianej jako możliwość dowolnego kształtowania treści stosunku prawnego oraz prawo do zawarcia albo odmowy zawarcia umowy⁹. Przy czym należy mieć na uwadze, że przedsiębiorstwa energetyczne świadczą usługi o charakterze publicznym, które dotyczą dóbr publicznych, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczności¹⁰. Dlatego obowiązki nałożone na przedsiębiorstwa energetyczne mają charakter publicznoprawny, choć dotyczą też sfery prywatnoprawnej. W literaturze wskazuje się nawet, że mają one podwójny charakter prawny¹¹.

Zawarcie umowy stanowi publicznoprawny obowiązek przedsiębiorstwa energetycznego. Odmowa jej zawarcia może mieć miejsce jedynie w uzasadnionych

⁵ Por. M. Pawełczyk, *Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce*, Toruń 2013, s. 383–384.

⁶ M. Izbiński, *Dostęp stron trzecich do sieci elektroenergetycznej na podstawie dyrektywy 2009/72/WE a art. 102 TFUE (dawny art. 82 TWE)*, [w:] *Polska polityka energetyczna – wczoraj, dziś, jutro*, Warszawa 2010, s. 42.

⁷ M. Pawełczyk, *Prawo energetyczne*, [w:] *Prawo gospodarcze publiczne*, red. A. Powałowski, Warszawa 2015, s. 18.

⁸ Por. *ibidem*, s. 384.

⁹ M. Domagała, *Bezpieczeństwo energetyczne. Aspekty administracyjno-prawne*, Lublin 2008, s. 216.

¹⁰ Por. *ibidem*.

¹¹ A. Walaszek-Pyziół, *Energia i prawo*, Warszawa 2002, s. 101.

przypadkach. Przykładowo przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem wydobytego gazu ziemnego może odmówić zawarcia umowy o świadczenie usług transportu gazu ziemnego, jeżeli występują niezgodności parametrów technicznych sieci gazociągów kopalnianych z parametrami technicznymi sieci lub instalacji, które miałyby być podłączone do sieci gazociągów kopalnianych, lub parametrów jakościowych transportowanego gazu ziemnego z parametrami jakościowymi gazu ziemnego mającego być przedmiotem usługi transportu gazu ziemnego, których usunięcie nie jest technicznie lub ekonomicznie uzasadnione. Przedsiębiorstwo energetyczne może również odmówić zawarcia umowy o świadczenie usług transportu gazu ziemnego w sytuacji, gdy to świadczenie mogłoby spowodować obniżenie obecnego lub planowanego wydobycia gazu ziemnego lub ropy naftowej, dla potrzeb których wybudowano te gazociągi kopalniane, lub uniemożliwiłoby zaspokojenie uzasadnionych potrzeb właściciela lub użytkownika sieci gazociągów kopalnianych lub przedsiębiorstwa zajmującego się transportem wydobytego gazu ziemnego w zakresie jego transportu lub uzdatniania, o czym stanowi art. 4d ust. 3 u.P.e. Natomiast przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii może odmówić zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, gdy żądający zawarcia umowy nie spełnia technicznych warunków przyłączenia do sieci i odbioru paliw gazowych lub energii, stosownie do art. 7 ust. 1 u.P.e. Podobnie jest w przypadku umowy o świadczenie usług przesyłania dwutlenku węgla, gdzie przedsiębiorstwo energetyczne może odmówić zawarcia umowy, jeżeli nie istnieją warunki techniczne i ekonomiczne przyłączenia do sieci oraz przesyłania dwutlenku węgla (art. 11n ust. 3 u.P.e.). Przyczyną odmowy zawarcia umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw gazowych i energii, świadczenie usług magazynowania paliw gazowych, świadczenie usług transportu gazu ziemnego oraz świadczenie usług skraplania gazu ziemnego mogą być też okoliczności określone w art. 4f ust. 1 u.P.e. Zgodnie z tym przepisem podstawą odmowy zawarcia umowy może być sytuacja, gdy świadczenie powyższych usług obniży niezawodność dostarczania oraz jakość paliw gazowych lub energii poniżej poziomu określonego w odrębnych przepisach bądź świadczenie tych usług spowoduje niekorzystną zmianę cen lub stawek opłat za dostarczane paliwa gazowe lub energię i zakres ich dostarczania odbiorcom przyłączonym do sieci. Przyczyną odmowy może być również okoliczność, że świadczenie usług uniemożliwi wywiązywanie się przez przedsiębiorstwo energetyczne z obowiązków w zakresie ochrony interesów odbiorców i ochrony środowiska.

Stosownie do art. 4g ust. 1 u.P.e. przedsiębiorstwo energetyczne lub przedsiębiorstwo zajmujące się transportem wydobytego gazu ziemnego za pomocą sieci gazociągów kopalnianych, które odmówi zawarcia umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw i energii, umowy o świadczenie usług transportu gazu ziemnego, umowy o świadczenie usług magazynowania paliw gazowych lub umowy o świadczenie usług skraplania gazu ziemnego, obowiązane jest niezwłocz-

nie powiadomić o tym Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej jako: Prezes URE) oraz zainteresowany podmiot w formie pisemnej, podając uzasadnienie odmowy. Stanowi to uzupełnienie obowiązku świadczenia usług w ramach zasady dostępu osób trzecich do sieci¹². Co więcej, jeżeli odmowa dotyczy zawarcia umowy o świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej, operator systemu elektroenergetycznego przedstawia na żądanie podmiotu występującego o zawarcie takiej umowy istotne informacje o działaniach, jakie należy podjąć, aby wzmocnić sieć w celu umożliwienia zawarcia umowy, o czym stanowi art. 4g ust. 2 u.P.e. Adekwatny obowiązek informacyjny Prezesa URE o odmowie zawarcia umowy dotyczy odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci (art. 7 ust. 1 *in fine* u.P.e.) oraz umowy o świadczenie usług przesyłania dwutlenku węgla (art. 11n ust. 5–6 u.P.e.).

ODMOWA ZAWARCIA UMOWY

W przypadku odmowy zawarcia umowy przez przedsiębiorstwo energetyczne powstały na tym tle spór rozstrzyga Prezes URE na wniosek strony, o czym stanowi art. 8 oraz art. 11n ust. 7 u.P.e. Spory dotyczące odmowy zawarcia umowy mają ze swej natury charakter cywilnoprawny i należą do spraw cywilnych. Stosownie do art. 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego¹³ sprawą cywilną jest sprawa, w której stosunek prawny między stronami opiera się na równorzędności podmiotów i ekwiwalentności świadczeń, a zatem jest sprawą cywilną ze swej istoty (kryterium materialnoprawne) oraz która z woli ustawodawcy jest rozpoznawana przez sąd cywilny (kryterium formalnoprawne)¹⁴. Sprawy cywilne są co do zasady rozpatrywane przez sądy powszechne, o czym stanowi art. 2 § 1 k.p.c., chyba że przepis szczególnie przekazuje je do właściwości innych organów (art. 2 § 3 k.p.c.). Przykładami są tutaj art. 8 i art. 11n ust. 7 u.P.e., które powierzają rozstrzyganie sporów na tle odmowy zawarcia umowy organowi administracji publicznej.

Prezes URE został wyposażony w kompetencję do rozstrzygania sporów cywilnoprawnych w sposób dla niego właściwy, czyli władczo i jednostronnie, w drodze decyzji administracyjnej. W przypadku uznania, że odmowa zawarcia umowy jest nieuzasadniona, Prezes URE jest kompetentny do kształtowania stosunku cywilnoprawnego między stronami i wydana przez niego decyzja zastępuje oświadczenie

¹² M. Mordwa, A. Falecki, [w:] *Prawo energetyczne. Komentarz*, red. M. Swora, Z. Muras, t. 1, Warszawa 2016, s. 552.

¹³ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 155 ze zm., dalej jako: k.p.c.

¹⁴ J. Bodio, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2015, s. 34.

woli analogicznie do art. 64 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny¹⁵. Jak wskazuje się w orzecznictwie:

Żądanie strony, która wszczyna postępowanie administracyjne, zbliżone jest swym charakterem do funkcjonującego na gruncie odrębnych przepisów powództwa o ustalenie (ukształtowanie) stosunku prawnego. W następstwie takiego wniosku (żądania) Prezes URE uzyskuje ustawową legitymację do ukształtowania między stronami spornej umowy, w granicach przysługującej stronom swobody kontraktowania. Decyzja Prezesa URE wydana w trybie art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego niejako zastępuje oświadczenie woli obu stron w przedmiocie zawarcia umowy (por. w drodze analogii art. 64 k.c.)¹⁶.

Skutek złożenia przez strony oświadczenia woli następuje z momentem uprawnienia się decyzji. Rozstrzygnięcie wydane przez Prezesa URE ma charakter konstytutywny, ponieważ kreuje stosunek prawny między stronami. Przy czym Prezes URE w decyzji orzeka nie tylko o obowiązku zawarcia umowy między stronami, ale także ustala jej treść i kształt. W literaturze podkreśla się, że wydanie decyzji stwierdzającej obowiązek zawarcia umowy bez orzeczenia jej treści, nie prowadzi do rzeczywistego rozstrzygnięcia sporu¹⁷. Prezes URE kształtuje umowę co do wszystkich jej postanowień, a więc zarówno w zakresie *essentialia negotii*, *accidentalialia negotii*, jak i *naturalia negotii*¹⁸. Z chwilą wszczęcia postępowania Prezes URE uzyskuje legitymację do ukształtowania spornej umowy, w granicach swobody kontraktowania, określonej w art. 353¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem strony zawierające umowę mogą ukształtować stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości, naturze stosunku, ustawie oraz zasadom współżycia społecznego. Treść umowy ustalona w decyzji może odbiegać od warunków wnioskowanych przez stronę, gdyż Prezes URE bierze pod uwagę bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa oraz musi równoważyć interesy obu stron¹⁹.

¹⁵ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 459 ze zm., dalej jako: k.c. Zgodnie z tym przepisem prawomocne orzeczenie sądu, stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zastępuje to oświadczenie.

¹⁶ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 7 kwietnia 1999 r., XVII AMa 85/98, LEX nr 55917.

¹⁷ P. Orzech, Z. Muras, J. Kędzia, [w:] *Prawo energetyczne...*, s. 935–936; J. Pokrzywniak, *Wokół rozstrzygnięcia przez Prezesa URE spraw spornych dotyczących odmowy zawarcia umowy*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2009, nr 9, s. 12.

¹⁸ Por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 4 grudnia 2000 r., XVII Ame 27/00, LEX nr 56344; wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 lipca 2002 r., XVII Ame 107/01, LEX nr 1727656.

¹⁹ R. Walaszczyk, *Rozstrzygnięcie sporów w prawie energetycznym – zagadnienia praktyczne*, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki” 2009, nr 1.

POSTANOWIENIE ZABEZPIECZAJĄCE

Prezes URE ma również możliwość wydania postanowienia zabezpieczającego, dzięki któremu tymczasowo kształtuje stosunek prawny między stronami²⁰ oraz zapewnia drugiej stronie możliwość korzystania z usług, które stanowią obowiązek przedsiębiorstwa energetycznego. Stosownie do art. 8 ust. 2 u.P.e. Prezes URE może na wniosek strony wydać postanowienie, w którym określa warunki podjęcia bądź kontynuowania dostaw do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sporu. Podobnie jest w przypadku sporu o odmowę zawarcia umowy o świadczenie usług przesyłania dwutlenku węgla, gdzie Prezes URE może na wniosek strony wydać postanowienie, w którym określa warunki przesyłania dwutlenku węgla do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sporu, o czym stanowi art. 11n ust. 8 u.P.e.

Prezes URE może zatem wydać postanowienie zabezpieczające jedynie na wniosek strony, *a contrario* nie może zrobić tego z urzędu. Co więcej, działa tu w ramach uznania administracyjnego, o czym świadczy zwrot „może”, co ustanawia po stronie organu możliwość wyboru konsekwencji prawnych²¹. Postanowienie jest wydawane tylko w toku postępowania w przedmiocie odmowy zawarcia umowy²². Nie przysługuje na nie zażalenie, może być jedynie zaskarżone w odwołaniu od decyzji rozstrzygającej spór i zachowuje swoją moc wiążącą do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sporu. Co prawda, przepisy stanowią w tym zakresie o ostatecznym rozstrzygnięciu sporu, aczkolwiek w orzecznictwie i literaturze przeważa pogląd, że należy przez to rozumieć uprawomocnienie się decyzji Prezesa URE²³. Należy zauważyć, że na gruncie postępowania w sprawach z zakresu regulacji energetyki decyzje stają się ostateczne z dniem doręczenia ich stronie, ponieważ nie przysługuje na nie odwołanie w administracyjnym toku instancji ani wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy²⁴. Dlatego dopiero prawomocna decyzja Prezesa URE ostatecznie rozstrzyga spór.

²⁰ F. Elżanowski, *Prawnoprosesowa sytuacja przedsiębiorstwa energetycznego w sprawach z zakresu regulacji energetyki*, Warszawa 2015, s. 183.

²¹ Por. M. Mincer, *Uznanie administracyjne*, Toruń 1983, s. 63, 81. Autorka wskazuje, że zwrot „może” jest najczęściej spotykanym sformułowaniem przepisu, który formułuje upoważnienie do uznania.

²² Zgodnie z art. 123 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1257 ze zm.), dalej jako: k.p.a.

²³ Por. wyrok SN z dnia 4 marca 2004 r., III SK 8/04, OSN – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 2005, nr 1, poz. 14; S. Gronowski, *Prawo energetyczne. Wprowadzenie, orzecznictwo, przepisy wykonawcze*, Warszawa 2000, s. 24.

²⁴ Por. art. 16 § 1 k.p.a., który stanowi, że decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, są ostateczne.

KOMPETENCJE PREZESA URE W PRZEDMIOCIE ROZSTRZYGANIA SPORÓW CYWILNOPRAWNYCH

Warto zwrócić uwagę na to, że spory w przedmiocie umów, których zawarcie stanowi obowiązek przedsiębiorstwa energetycznego, mogą powstać także w trakcie wykonywania umów lub przy ich rozwiązywaniu. Prezes URE jest kompetentny jedynie do rozstrzygania spraw związanych z odmową zawarcia umowy, zgodnie z art. 8 ust. 1 oraz art. 11n ust. 7 u.P.e. Przepisy te umożliwiają Prezesowi URE kształtowanie stosunku prawnego między stronami w przypadku niezawarcia umowy, gdy przedsiębiorstwo energetyczne kwestionuje istnienie obowiązku zawarcia umowy albo strony nie mogą dojść do porozumienia co do postanowień przyszłej umowy²⁵. Natomiast spory wynikłe z już zawartych umów, dotyczące np. rozliczeń za dostarczone paliwa lub energię, niezgodnego z prawem rozwiązania umowy czy niewykonywania zobowiązań umownych, jak nieprzyłączenie do sieci mimo zawartej umowy o przyłączenie do sieci, należą do właściwości sądów powszechnych, stosownie do art. 2 § 1 k.p.c.²⁶ Prezes URE nie jest również kompetentny do rozstrzygania spraw związanych ze stosowaniem we wzorach umów niedozwolonych postanowień umownych, gdyż wówczas organem właściwym jest wyłącznie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 23a–23d oraz art. 31 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów²⁷.

PODSUMOWANIE

Tematyka związana z publicznoprawnym obowiązkiem zawierania przez przedsiębiorstwa energetyczne umów cywilnoprawnych jest niezwykle ciekawa z uwagi na przeplatanie się ze sobą prawa prywatnego i publicznego. Z jednej strony mamy do czynienia z umowami cywilnoprawnymi, które charakteryzuje dobrowolność zawierania oraz co do zasady swoboda ich kształtowania, a jej strony są wobec siebie równorzędne. Z drugiej natomiast mamy usługi z zakresu użyteczności publicznej, takie jak sprzedaż czy przesyłanie lub dystrybucja paliw i energii, których świadczenie leży w interesie publicznym, ale wykonywane są przez podmioty prywatne. Z uwagi na to, że obowiązkiem państwa jest zapewnienie dostępu do tych usług oraz równoprawne traktowanie podmiotów działających na rynku energetycznym, na przedsiębiorstwa energetyczne został nałożony obowiązek świadczenia usług,

²⁵ P. Orzech, Z. Muras, J. Kędzia, *op. cit.*, s. 924.

²⁶ J. Skrago, R. Walaszczyk, *Nie wszystkie spory z zakresu energetyki rozstrzyga Prezes URE*, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki” 2011, nr 1, s. 55–56.

²⁷ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 229 ze zm.

który jest realizowany w drodze umów cywilnoprawnych. Rozstrzygnięcie sporów wynikłych z odmowy zawarcia umowy należy do właściwości organu administracji publicznej, który rozstrzyga je w drodze decyzji administracyjnej, w której ustala kształt i treść umowy. W ten sposób państwo zaopatrzyło się w instrument, dzięki któremu może egzekwować świadczenie usług przez przedsiębiorstwa energetyczne, gdy niesłusznie odmawiają ich wykonania.

BIBLIOGRAFIA

- Bodio J., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2015.
- Domagała M., *Bezpieczeństwo energetyczne. Aspekty administracyjno-prawne*, Lublin 2008.
- Elżanowski F., *Prawnoprocesowa sytuacja przedsiębiorstwa energetycznego w sprawach z zakresu regulacji energetyki*, Warszawa 2015.
- Gronowski S., *Prawo energetyczne. Wprowadzenie, orzecznictwo, przepisy wykonawcze*, Warszawa 2000.
- Izbicki M., *Dostęp stron trzecich do sieci elektroenergetycznej na podstawie dyrektywy 2009/72/WE a art. 102 TFUE (dawny art. 82 TWE)*, [w:] *Polska polityka energetyczna – wczoraj, dziś, jutro*, Warszawa 2010.
- Jarosiński K., *Funkcje administracji gospodarczej*, [w:] *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski, Warszawa 2015.
- Mincer M., *Uznanie administracyjne*, Toruń 1983.
- Mordwa M., Falecki A., [w:] *Prawo energetyczne. Komentarz*, red. M. Swora, Z. Muras, t. 1, Warszawa 2016.
- Orzech P., Muras Z., Kędzia J., [w:] *Prawo energetyczne. Komentarz*, red. M. Swora, Z. Muras, t. 1, Warszawa 2016.
- Pawelczyk M., *Prawo energetyczne*, [w:] *Prawo gospodarcze publiczne*, red. A. Powalowski, Warszawa 2015.
- Pawelczyk M., *Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce*, Toruń 2013.
- Pokrzywniak J., *Wokół rozstrzygnięcia przez Prezesa URE spraw spornych dotyczących odmowy zawarcia umowy*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2009, nr 9.
- Skrago J., Walaszczyk R., *Nie wszystkie spory z zakresu energetyki rozstrzyga Prezes URE*, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki” 2011, nr 1.
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1257 ze zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 459 ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 155 ze zm.).
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 220 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 229 ze zm.).
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1148 ze zm.).
- Walaszczyk R., *Rozstrzygnięcie sporów w prawie energetycznym – zagadnienia praktyczne*, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki” 2009, nr 1.
- Walaszek-Pyziół A., *Energia i prawo*, Warszawa 2002.

Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 7 kwietnia 1999 r., XVII AMa 85/98, LEX nr 55917.

Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 4 grudnia 2000 r., XVII Ame 27/00, LEX nr 56344.

Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 lipca 2002 r., XVII Ame 107/01, LEX nr 1727656.

Wyrok SN z dnia 4 marca 2004 r., III SK 8/04, OSN – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 2005, nr 1, poz. 14.

SUMMARY

Energy companies provide services in the field of public utilities, such as sales, or the provision of transmission or distribution services for fuels and energy. Therefore, the Energy Law Act obliges energy companies to conclude civil law contracts related to the provision of these services. In the event of refusal to conclude such an agreement, the dispute arising from this is determined by the President of the Energy Regulatory Office by way of an administrative decision.

Keywords: civil law contract; public law obligations of energy companies; energy companies; freedom of contract; civil law dispute; the President of the Energy Regulatory Office; administrative decision